Det usagte

NATURFAG • AKTIVITET TIL UNDERVISNINGEN

En naturfaglig fortælling kan gøre et fænomen eller dilemma nærværende. Her undersøger eleverne, hvordan fortællingens virkemidler former deres forståelse af personer, valg og faglige problemstillinger.

Hvorfor bruge aktiviteten?

Eleverne opdager, at personers tanker og motiver ofte skal udledes af det, de siger og gør.

Sådan gør du

1. Vælg en scene med dialog. Lav to kolonner: ”Det bliver sagt” og ”Det kan ligge bag”.
2. Skriv centrale replikker eller handlinger i første kolonne og mulige tanker, følelser eller hensigter i den anden. Underbyg med tekstspor.
3. Sammenlign fortolkninger i makkerpar. Vælg den replik, hvor forskellen mellem det sagte og det underforståede er størst.

Til eleverne

Læs bag ordene. Hvad siger personerne – og hvad kan de i virkeligheden tænke, føle eller forsøge at skjule?

Naturfagsdidaktisk pointe

Aktiviteten styrker nærlæsning og begrundet fortolkning. Knyt efterfølgende fundene til fortællingens naturfaglige emne: Hvad gør formen ved vores opfattelse af fænomenet?

Fortolkningens trekant

NATURFAG • AKTIVITET TIL UNDERVISNINGEN

En naturfaglig fortælling kan gøre et fænomen eller dilemma nærværende. Her undersøger eleverne, hvordan fortællingens virkemidler former deres forståelse af personer, valg og faglige problemstillinger.

Hvorfor bruge aktiviteten?

Eleverne lærer at skelne mellem en løs idé og en fortolkning med konkrete belæg.

Sådan gør du

1. Lad eleverne formulere en fortolkende påstand om en person, konflikt, relation eller et tema.
2. Find mindst tre tekstspor fra forskellige steder, og forklar for hvert spor, hvorfor det støtter påstanden.
3. Lad grupper udfordre hinanden: Hvor står det? Kan det forstås anderledes? Revider påstanden efter samtalen.

Til eleverne

Byg en fortolkning, der kan holde: Kom med en påstand, find mindst tre tekstspor, og forklar forbindelsen mellem dem.

Naturfagsdidaktisk pointe

Begrundelser skal bygge på tekstspor. Hvis fortællingen rummer naturfaglige dilemmaer, kan læreren desuden spørge, hvilken faglig viden der er relevant for vurderingen.

Fortællerens blinde vinkel

NATURFAG • AKTIVITET TIL UNDERVISNINGEN

En naturfaglig fortælling kan gøre et fænomen eller dilemma nærværende. Her undersøger eleverne, hvordan fortællingens virkemidler former deres forståelse af personer, valg og faglige problemstillinger.

Hvorfor bruge aktiviteten?

Eleverne ser, hvordan begrænset viden styrer deres forståelse af begivenheder og personer.

Sådan gør du

1. Vælg en central scene. Opret felterne ”Det fortælleren viser”, ”Det fortælleren ikke viser” og ”Det jeg må udlede”.
2. Undersøg, hvilke tanker og hændelser læseren får adgang til, og hvilke der kun kan gættes på.
3. Drøft i grupper, hvordan scenen ville ændre sig med flere oplysninger. Formulér en hypotese om forfatterens valg.

Til eleverne

Find fortællerens blinde vinkel. Hvad får du ikke lov til at vide, og hvordan påvirker det din forståelse af fortællingen?

Naturfagsdidaktisk pointe

Aktiviteten styrker nærlæsning og begrundet fortolkning. Knyt efterfølgende fundene til fortællingens naturfaglige emne: Hvad gør formen ved vores opfattelse af fænomenet?

Hvis detaljen forsvandt

NATURFAG • AKTIVITET TIL UNDERVISNINGEN

En naturfaglig fortælling kan gøre et fænomen eller dilemma nærværende. Her undersøger eleverne, hvordan fortællingens virkemidler former deres forståelse af personer, valg og faglige problemstillinger.

Hvorfor bruge aktiviteten?

Eleverne undersøger, hvilken funktion små detaljer har for fortællingens helhed.

Sådan gør du

1. Vælg en lille detalje: en replik, genstand, beskrivelse, biperson eller kort scene.
2. Forestil jer, at detaljen slettes. Undersøg, hvad det ændrer ved handling, stemning, personforståelse eller tema.
3. Argumentér i par for at beholde eller slette detaljen. Afslut: ”Uden dette ville læseren …”

Til eleverne

Slet én detalje i tankerne. Undersøg derefter, hvad fortællingen mister – måske var detaljen vigtigere, end den så ud.

Naturfagsdidaktisk pointe

Aktiviteten styrker nærlæsning og begrundet fortolkning. Knyt efterfølgende fundene til fortællingens naturfaglige emne: Hvad gør formen ved vores opfattelse af fænomenet?

Ord med temperatur

NATURFAG • AKTIVITET TIL UNDERVISNINGEN

Naturfaglige fortællinger formidler ikke kun viden. Ordvalg, naturbilleder og gentagelser påvirker også, hvordan eleverne oplever fænomener, risici og menneskers forhold til naturen.

Hvorfor bruge aktiviteten?

Eleverne bliver opmærksomme på, hvordan ordvalg påvirker stemning og vurderinger.

Sådan gør du

1. Find fem værdiladede ord eller formuleringer, der farver en scene eller en person.
2. Placér dem på en skala fra kølige og distancerede til varme og følelsesladede. Erstat to med neutrale ord.
3. Læs passagen igen, og drøft, hvordan stemningen ændres. Vælg det ord, der har størst virkning.

Til eleverne

Find ord med temperatur. Udskift dem med mere neutrale ord, og undersøg, hvad der sker med din oplevelse af teksten.

Naturfagsdidaktisk pointe

Aktiviteten styrker nærlæsning og begrundet fortolkning. Knyt efterfølgende fundene til fortællingens naturfaglige emne: Hvad gør formen ved vores opfattelse af fænomenet?

Symboldetektiven

NATURFAG • AKTIVITET TIL UNDERVISNINGEN

Naturfaglige fortællinger formidler ikke kun viden. Ordvalg, naturbilleder og gentagelser påvirker også, hvordan eleverne oplever fænomener, risici og menneskers forhold til naturen.

Hvorfor bruge aktiviteten?

Eleverne afprøver mulige symbolske betydninger og kræver tekstligt belæg.

Sådan gør du

1. Vælg en genstand, farve, naturbeskrivelse eller et sted, der fremhæves eller gentages.
2. Find alle steder, elementet optræder. Notér situationen, og foreslå mindst to mulige symbolske betydninger.
3. Vurdér i grupper belægget for hver fortolkning: tydeligt understøttet eller muligt, men usikkert?

Til eleverne

Find noget i fortællingen, der måske betyder mere, end det først ser ud til. Byg din fortolkning på konkrete spor.

Naturfagsdidaktisk pointe

Aktiviteten styrker nærlæsning og begrundet fortolkning. Knyt efterfølgende fundene til fortællingens naturfaglige emne: Hvad gør formen ved vores opfattelse af fænomenet?

Tekstens ekkokammer

NATURFAG • AKTIVITET TIL UNDERVISNINGEN

Naturfaglige fortællinger formidler ikke kun viden. Ordvalg, naturbilleder og gentagelser påvirker også, hvordan eleverne oplever fænomener, risici og menneskers forhold til naturen.

Hvorfor bruge aktiviteten?

Eleverne opdager mønstre og udvikling gennem gentagelser på tværs af teksten.

Sådan gør du

1. Find en formulering, handling, situation eller beskrivelse, som vender tilbage senere i fortællingen.
2. Sæt de to tekststeder ved siden af hinanden. Notér, hvad der er ens, og hvad der har ændret sig.
3. Drøft, hvorfor forfatteren skaber dette ekko, og hvad det viser om udvikling eller tema.

Til eleverne

Find et ekko i fortællingen: noget fra tidligere, der vender tilbage. Undersøg, hvad der er det samme – og hvad der har ændret betydning.

Naturfagsdidaktisk pointe

Aktiviteten styrker nærlæsning og begrundet fortolkning. Knyt efterfølgende fundene til fortællingens naturfaglige emne: Hvad gør formen ved vores opfattelse af fænomenet?

Temaets spor

NATURFAG • AKTIVITET TIL UNDERVISNINGEN

En naturfaglig fortælling kan gøre et fænomen eller dilemma nærværende. Her undersøger eleverne, hvordan fortællingens virkemidler former deres forståelse af personer, valg og faglige problemstillinger.

Hvorfor bruge aktiviteten?

Eleverne bevæger sig fra handling til tema ved at samle konkrete spor.

Sådan gør du

1. Vælg et muligt tema, fx ansvar, mod, natur eller menneskets forhold til teknologi.
2. Find fire spor: en handling, en relation, en replik og en detalje. Skriv, hvordan hvert spor peger mod temaet.
3. Lav temaordet om til en hel sætning om fortællingens budskab. Lad andre grupper udfordre den med tekstspor.

Til eleverne

Find fire forskellige spor til et muligt tema. Gå derefter fra ét temaord til en hel sætning om, hvad fortællingen kan sige om temaet.

Naturfagsdidaktisk pointe

Aktiviteten styrker nærlæsning og begrundet fortolkning. Knyt efterfølgende fundene til fortællingens naturfaglige emne: Hvad gør formen ved vores opfattelse af fænomenet?

Vendepunkt eller vippepunkt?

NATURFAG • AKTIVITET TIL UNDERVISNINGEN

En naturfaglig fortælling kan gøre et fænomen eller dilemma nærværende. Her undersøger eleverne, hvordan fortællingens virkemidler former deres forståelse af personer, valg og faglige problemstillinger.

Hvorfor bruge aktiviteten?

Eleverne undersøger, hvordan en fortællings udvikling bygges op over tid.

Sådan gør du

1. Find fortællingens tydeligste vendepunkt, hvor handlingen tager en ny retning.
2. Gå tilbage og find tre mindre vippepunkter: beslutninger, replikker eller oplysninger, der baner vejen. Placér dem på en tidslinje.
3. Diskutér, om forandringen sker pludseligt eller gradvist, og hvordan forfatteren bygger den op.

Til eleverne

Find det store vendepunkt – og gå så tilbage. Hvilke små vippepunkter har allerede skubbet fortællingen i den retning?

Naturfagsdidaktisk pointe

Aktiviteten styrker nærlæsning og begrundet fortolkning. Knyt efterfølgende fundene til fortællingens naturfaglige emne: Hvad gør formen ved vores opfattelse af fænomenet?

Karakteren på anklagebænken

NATURFAG • AKTIVITET TIL UNDERVISNINGEN

En naturfaglig fortælling kan gøre et fænomen eller dilemma nærværende. Her undersøger eleverne, hvordan fortællingens virkemidler former deres forståelse af personer, valg og faglige problemstillinger.

Hvorfor bruge aktiviteten?

Eleverne lærer at argumentere fra flere sider og nuancere deres vurderinger.

Sådan gør du

1. Vælg et afgørende valg, en person træffer, gerne knyttet til et naturfagligt dilemma eller en konsekvens.
2. Lad grupper finde argumenter for og imod valget. Hvert argument skal understøttes af handlinger, replikker eller beskrivelser.
3. Afhold en kort drøftelse. Lad hver elev fælde en nuanceret dom: ”Jeg vurderer … fordi … men teksten viser også …”

Til eleverne

Sæt en person på anklagebænken. Find tekstlige beviser både for og imod personens valg, før du selv fælder din dom.

Naturfagsdidaktisk pointe

Begrundelser skal bygge på tekstspor. Hvis fortællingen rummer naturfaglige dilemmaer, kan læreren desuden spørge, hvilken faglig viden der er relevant for vurderingen.

Fag i fortællingen

NATURFAG • AKTIVITET TIL UNDERVISNINGEN

Når en fortælling handler om natur, teknologi eller kroppen, kan eleverne bruge handlingen som afsæt for faglige forklaringer – og opdage forskellen på fakta og fiktion.

Hvorfor bruge aktiviteten?

Eleverne adskiller naturfaglig forklaring fra fortællende virkemidler.

Sådan gør du

1. Læs fortællingen i korte bidder. Opret to kolonner: ”Hvad sker der?” og ”Hvad kan forklares naturfagligt?”
2. Stop ved hændelser om natur, krop, miljø eller teknologi. Skriv mulige naturfaglige forklaringer, og skeln mellem viden og fortællergreb.
3. Saml klassens forklaringer til et fagligt spor. Drøft, hvor fortællingen hjælper forståelsen, og hvor den tager kunstneriske friheder.

Til eleverne

Find ud af, hvad der sker i fortællingen, og hvad der kan forklares naturfagligt, og brug det til at skelne mellem fortælling og faglig viden.

Naturfagsdidaktisk pointe

Eleverne kobler fortællingens hændelser til naturfaglige forklaringer og øver sig i at kontrollere, hvad der faktisk kan begrundes fagligt.